

**WIELKI
WYBUCH
1914-1918**

**MAŁOPOLSKIE
DNI DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO**

17-18 maja 2014

**Fort nr 44 Tonie w Krakowie
ul. Jurajska, Kraków**

Najniezwyklejszy pośród ponad 100 zachowanych budowli obronnych dawnej Twierdzy Kraków, fort opancerzony nr 44 Tonie należy do zewnętrznego, 57-kilometrowego pierścienia umocnień stałych. Był realizowany w dwóch epokach historii sztuki fortyfikacyjnej: powstał w latach 1881-1884, a 20 lat później, już w epoce nowoczesnych fortów pancernych, został kompleksowo zmodernizowany. Wówczas zastosowano tu m.in. pancerne wieże wysuwalno-obrotowe, wyjątkowe w naszej części Europy. Podczas I wojny światowej twierdza odegrała rolę operacyjną na froncie wschodnim. Fort dziś stanowi ostoję dla rzadkich gatunków zwierząt i roślin.

POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT NIEDOSTĘPNY (koniec remontu planowany na 2018 r.)

**Dwór Dąbrowskich w Michałowicach ☿
ul. Dąbrowskich 41, Michałowice**

Michałowice mogą poszczycić się dworem zaprojektowanym w latach 1892-1897 dla rodziny Dąbrowskich przez krakowskiego architekta Teodora Talowskiego. Znany z oryginalnych pomysłów – i to nie tylko na polu zawodowym – często był porównywany do Gaudiego. Niemal 100 lat później niewiele brakowało, aby dwór Dąbrowskich podzielił los wielu innych zabytków i stał się ruiną. Strawiony ogniem, pozbawiony stropów, z powybijanymi oknami, niszczał zalewany przez deszcz. Zniszczony, lecz wciąż uroczy dwór spodobał się rodzinie Lorenzów. Nie bez trudu zakupili go w 1985 roku i od tego czasu wraz z ciągłymi remontami, stał się lejtymotywnym ich życia.

POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT NIEDOSTĘPNY (własność prywatna)

**Pałac Goetzów-Okocimskich w Brzesku ☿
ul. J. Goetza Okocimskiego 6, Brzesko**

Historia okazałego pałacu, przez wiele lat niedostępnego dla publiczności, jest związana z browarnictwem i rodziną Goetzów. Jan Ewangelista Goetz przybył do wsi Okocim z Niemiec w 1845 roku. Założył browar, który przyniósł mu fortunę i szlachectwo nadane z rąk cesarza Franciszka Józefa. Nobilitacja zrodziła potrzebę wybudowania reprezentacyjnej siedziby rodowej, czego dokonał już spadkobierca Jana Ewangelisty, jego syn Jan Albin. Zawierucha spowodowana wybuchem I wojny światowej na krótko uczyniła z pałacu tymczasowy sztab generalny kolejnych armii, najpierw rosyjskiej, potem austro-węgierskiej. W zakolu Uszwicy, tuż przy bramie wjazdowej do parku otaczającego pałac Goetzów, znajdowało się lotnisko polowe armii austro-węgierskiej.

**POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY TYLKO PO ZAREZERWOWANIU
(e-mail: kontakt@palacgoetz.pl)**

Organizator:

Gospodarze:

Współpraca:

Patroni medialni:

małopolski
instytut
kultury **MIK**

ul. Karmelicka 27, Kraków
www.mik.krakow.pl

Fundacja Janus – Muzeum Otwarta Twierdza
Gmina Pleśna
Klub 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie
Oddział PTTK w Gorlicach
Pałac Goetz Boutique Hotel&SPA
Pałac w Siarach
Rodzina Lorenzów z Michałowic
Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.
Urząd Gminy Sękowa
Wydział Prawa i Administracji UJ

6. Brygada Powietrznodesantowa w Krakowie
Carlsberg Polska S.A. Browar Okocim
Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach
Gminny Ośrodek Kultury w Sękowej
Tarnowskie Centrum Informacji
Urząd Miejski w Brzesku
Urząd Miejski w Gorlicach

gazeta
WYBOCZA.PL

miasto
DZIECI.pl

**RADIO
KRAKÓW**

**KAIR
NET**

Polska
Niezwykła.pl

o.pl

MAŁOPOLSKI
PROGRAM
OBCHODÓW

PierwszaWojna.info

**WIELKI
WYBUCH
1914-1918**

**MAŁOPOLSKIE
DNI DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO**

**Zespół Tarnowskich Wodociągów
Główna siedziba dyrekcji – tzw. Biały Dom przy ul. Narutowicza, zbiornik wody pitnej w
Krzyżu oraz hala pomp w Świerczkowie
ul. Narutowicza 37, Tarnów**

Fragmety doskonale zachowanego drewnianego rurociągu z połowy XV wieku świadczą o długiej historii wodociągu miejskiego w Tarnowie. Jednak nowoczesny system połączeń wodociągowych, który służy mieszkańcom Tarnowa i okolic do dziś, został zaprojektowany na początku XX wieku. Oficjalnie otwarcie Tarnowskich Wodociągów nastąpiło w listopadzie 1910 roku i zbiegło się z rozpoczęciem innych nowoczesnych inwestycji, budową dworca kolejowego i elektrowni. Do powstania wodociągów, w dużej mierze, przyczynił się ówczesny burmistrz, Tadeusz Tertel – doskonały przywódca na trudne czasy, który przeprowadził Tarnów przez dziejowy i gospodarczy przełom, jakim była I wojna światowa.

POZA DNIA MI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT NIEDOSTĘPNY (zakład pracy)

**Cmentarz wojskowy nr 192 w Lubince 6
gmina Pleśna, powiat tarnowski**

Ukryty w leśnej gęstwinie cmentarz wojskowy nr 192 w Lubince to jeden z piękniejszych przykładów żołnierskich nekropolii w powiecie tarnowskim. Upamiętniono tu żołnierzy, którzy zginęli w krwawych walkach toczących się w okolicach Łowczówka na przełomie 1914 i 1915 roku. Centralnym miejscem cmentarza jest neorenesansowa kaplica otoczona lasem kamiennych grobów żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej. Kaplica projektu Gustava Rossmanna w sposób niezwykle harmonijny łączy w sobie elementy klasyczne, jak szerokie schody czy kolumny, i lokalne, jak dach kryty gontem. Uwagę przykuwa rozmach oraz precyzja wykonania. W Lubince można zobaczyć, jak w latach I wojny światowej realizowano „ideę pięknego odpoczywania”.

POZA DNIA MI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY

24–25 maja 2014

**Pałac Larischa w Krakowie
pl. Wszystkich Świętych 6, Kraków**

Sześćdziesięcioletni Tadek Boy-Żeleński zapytany przez kogoś z krewnych, do jakiej szkoły uczęszcza, odparł: „do świętego Larysza”. To było oczywiste, że wszystkie krakowskie szkoły noszą imię jakiegoś świętego. Ta, mieszcząca się u wylotu ulicy Brackiej, w pałacu barona Larischa, świecka placówka, była poligonem doświadczalnym dla początkujących nauczycieli-seminarzystów. Pałac w XIX wieku służył też wielu innym krakowskim instytucjom – miał tu siedzibę krakowski magistrat, a od 1906 roku mieszkał w nim sam prezydent Juliusz Leo. Reprezentacyjne apartamenty zostały zaprojektowane przez znanych krakowskich artystów – Ludwika Wojtyczkę i Józefa Czajkowskiego.

POZA DNIA MI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT NIEDOSTĘPNY

Organizator:

Gospodarze:

Współpraca:

Patroni medialni:

małopolski
instytut
kultury

MIK

ul. Karmelicka 27, Kraków
www.mik.krakow.pl

Fundacja Janus – Muzeum Otwarta Twierdza
Gmina Pleśna
Klub 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie
Oddział PTTK w Gorlicach
Pałac Goetz Boutique Hotel&SPA
Pałac w Siarach
Rodzina Lorenzów z Michałowic
Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.
Urząd Gminy Sękowa
Wydział Prawa i Administracji UJ

6. Brygada Powietrznodesantowa w Krakowie
Carlsberg Polska S.A. Browar Okocim
Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach
Gminny Ośrodek Kultury w Sękowej
Tarnowskie Centrum Informacji
Urząd Miejski w Brzesku
Urząd Miejski w Gorlicach

gazeta
WYBOCZA.PL

miasto
DZIECIN.pl

**RADIO
KRAKÓW**

**KAIR
NET**

Polska
Niezwykła.pl

o.pl

MAŁOPOLSKI
PROGRAM
OBCHODÓW

100-LECIE
I WOJNY
ŚWIATOWEJ

PierwszaWojna.info

**WIELKI
WYBUCH
1914-1918**

**MAŁOPOLSKIE
DNI DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO**

**Klub Garnizonowy w Krakowie
ul. M. Zyblikiewicza 1, Kraków**

Kasyno Oficerskie kilkudziesięciotysięcznego garnizonu austriackiej Twierdzy Kraków to obecnie Klub Garnizonowy 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie. Kasyno było pierwszym budynkiem w mieście powstałym z przeznaczeniem na cele klubowe. W 1911 roku gmach przebudowano, co łączyło się bezpośrednio ze zmianą koncepcji urbanistycznej Krakowa, który rozrastał się i potrzebował nowych ulic. Zlikwidowano więc ogród otaczający kasyno i wytyczono ulicę Mikołaja Zyblikiewicza. Budynek został wówczas wyposażony w niezwykle nowoczesne stropy żelbetowe i zyskał wystrój secesyjny.

**POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY TYLKO PO ZAREZERWOWANIU
(tel. 12 455 12 00 lub 455 12 01)**

**Muzeum Regionalne PTTK w Gorlicach ☞
ul. Wąska 7-9, Gorlice**

Muzeum mieści się w dwóch połączonych ze sobą zabytkowych kamienicach, w których zgromadzono bogatą kolekcję eksponatów etnograficznych, rzemiosła artystycznego, starodruków, kronik, widokówek, fotografii przybliżających dzieje regionu, zbiory dotyczące przemysłu naftowego, a przede wszystkim pamiątki z okresu działań wojennych lat 1914-1918. Trwające prawie pół roku walki pozycyjne, a szczególnie bitwa pod Gorlicami tocząca się od 2 do 5 maja 1915 roku, przyniosły miastu i regionowi ogromne spustoszenia.

W kilku salach wystawienniczych gorlickiego muzeum można zobaczyć militaria, umundurowanie, oznaczenia wojskowe, przedmioty wykonane z łusek pocisków, pamiątki, pocztówki i zdjęcia archiwalne z tego okresu. Zbiory pamiątek wojennych w Gorlicach są unikatowe i stanowią jedyną tego typu kolekcję w Polsce.

POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY WTOREK-PIĄTEK GODZ. 9.00-16.00, SOBOTA-PONIEDZIAŁEK TYLKO PO REZERWACJI (tel. 18 352 26 15)

**Pałac Długoszków w Siarach ☞
ul. Węgierska 140, Siary**

Leżąca w sąsiedztwie Gorlic, malowniczo położona nad Sękówką niewielka miejscowość Siary zyskała na znaczeniu na początku XX wieku, po tym jak tutejszy dwór wraz z otaczającym go parkiem i zabudowaniami gospodarczymi zakupił Władysław Długosz. Na przełomie XIX i XX wieku dorobił się on fortuny w przemyśle naftowym, jednocześnie stał się jedną z ważniejszych figur politycznych w Galicji. Około 1898 roku Długosz odkupił majątek od swojego teścia, Władysława Dembowskiego, i przeprowadził gruntowną przebudowę założenia, które zyskało wówczas reprezentacyjny charakter. Neobarokowy pałac otoczony jest efektownie zakomponowanym parkiem z kamienną pergolą, fontanną, stawem i licznymi rzeźbami.

**POZA DNAMI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY TYLKO PO ZAREZERWOWANIU
(tel. 696 279 950, e-mail: kontakt@palac-siary.pl)**

Organizator:

Gospodarze:

Współpraca:

Patroni medialni:

małopolski
instytut
kultury

MIK

ul. Karmelicka 27, Kraków
www.mik.krakow.pl

Fundacja Janus – Muzeum Otwarta Twierdza
Gmina Pleśna
Klub 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie
Oddział PTTK w Gorlicach
Pałac Goetz Boutique Hotel&SPA
Pałac w Siarach
Rodzina Lorenzów z Michałowic
Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.
Urząd Gminy Sękowa
Wydział Prawa i Administracji UJ

6. Brygada Powietrznodesantowa w Krakowie
Carlsberg Polska S.A. Browar Okocim
Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach
Gminny Ośrodek Kultury w Sękowej
Tarnowskie Centrum Informacji
Urząd Miejski w Brzesku
Urząd Miejski w Gorlicach

gazeta
WYBOCZA.PL

miasto
DZIECI.PL

RADIO
KRAKÓW

KAR
NET

Polska
Niezwykła.pl

.pl

MAŁOPOLSKI
PROGRAM
OBCHODÓW

PierwszaWojna.info

**WIELKI
WYBUCH
1914-1918**

**MAŁOPOLSKIE
DNI DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO**

**Cmentarz wojskowy nr 60 na Przełęczy Małastowskiej
gmina Sękowa, powiat gorlicki**

Położony na Przełęczy Małastowskiej cmentarz wojskowy nr 60 uważany jest za jedno z najbardziej udanych założeń zaprojektowanych przez słowackiego architekta Dušana Jurkoviča czerpiącego inspirację z architektury ludowej. Cmentarz powstał w miejscu stanowisk bojowych z maja 1915 roku. Tak jak w przypadku innych żołnierskich nekropoli z okresu Wielkiej Wojny, centralne miejsce zajmuje kapliczka – tu drewniana i pokryta gontem. Cmentarz wielokrotnie remontowany, nie odzyskał dotąd pierwotnego wyglądu. Małastowską nekropolię, podobnie jak pozostałe, warto odwiedzić zarówno ze względu na walory architektoniczne, jak i umiejętne wkomponowanie jej w otaczającą przyrodę.

POZA DNIA MI DZIEDZICTWA 2014 OBIEKT DOSTĘPNY

Organizator:

Gospodarze:

Współpraca:

Patroni medialni:

małopolski
instytut
kultury

MIK

ul. Karmelicka 27, Kraków
www.mik.krakow.pl

Fundacja Janus – Muzeum Otwarta Twierdza
Gmina Pleśna
Klub 6. Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie
Oddział PTTK w Gorlicach
Pałac Goetz Boutique Hotel&SPA
Pałac w Siarach
Rodzina Lorenzów z Michałowic
Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.
Urząd Gminy Sękowa
Wydział Prawa i Administracji UJ

6. Brygada Powietrznodesantowa w Krakowie
Carlsberg Polska S.A. Browar Okocim
Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach
Gminny Ośrodek Kultury w Sękowej
Tarnowskie Centrum Informacji
Urząd Miejski w Brzesku
Urząd Miejski w Gorlicach

gazeta
WYBOCZA.PL

miasto
DZIECI.pl

**RADIO
KRAKÓW**

**KAR
NET**

Polska
Niezwykła.pl

.pl

MAŁOPOLSKI
PROGRAM
OBCHODÓW

**100-LECIE
I WOJNY
ŚWIATOWEJ**

PierwszaWojna.info